Labelling and overshadowing effects

Labelling effect

- Labelling effect ονομάζεται η επιρροή που ασκεί μια λεκτική ετικέτα όταν εμφανίζεται σε συνδυασμό με ένα μη λεκτικό ερέθισμα, επηρεάζοντας ή και διαστρεβλώνοντας την επανακωδικοποίηση του.
- Το μη λεκτικό ερέθισμα μπορεί να έχει διάφορες μορφές όπως είναι ένα σχέδιο ζωγραφικής, ένα χρώμα ή μια μυρωδιά. Το λεκτικό ερέθισμα ασκεί αν επαίσθητα μεγάλη επιρροή στην μετέπειτα αντίληψη και ανάμνηση του μη λεκτικού ερεθίσματος.

The Carmichael experiment/effect(1932)

- Στο πείραμα πήραν μέρος 104 συμμετέχοντες, οι οποίοι χωρίστηκαν σε δύο ομάδες, την πειραματική ομάδα και την ομάδα ελέγχου.
- Στην πειραματική ομάδα δόθηκε μια σειρά από διφορούμενα οπτικά ερεθίσματα σε συνδυασμό με μια σειρά από λεκτικές ετικέτες από δύο διαφορετικές λίστες, ενώ την ομάδα ελέγχου παρουσιάστηκαν μόνο τα οπτικά ερεθίσματα.
- Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αναπαράγουν τα οπτικά ερεθίσματα με οποιαδήποτε σειρά.

- Το πείραμα έδειξε πως οι συμμετέχοντες που έλαβαν λεκτική ετικέτα από τη πρώτη ή τη δεύτερη λίστα έτειναν να αναπαράγουν το οπτικό ερέθισμα βάσει της λέξης που είχαν ακούσει.
- Το πείραμα συνδέεται με το είδος επεξεργασίας από πάνω προς τα κάτω (top -down processing) καθώς το πλαίσιο και εν προκειμένω το άκουσμα λέξεων πριν την παρουσίαση οπτικών ερεθισμάτων επηρεάζει τη μετέπειτα αντίληψη τους.

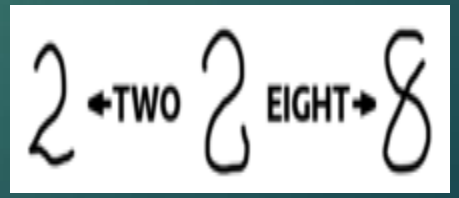

Woolfork(1983)

- Οι συμμετέχοντες στην έρευνα δοκίμασαν δύο αναψυκτικά, όπου το ένα είχε την ετικέτα Σ ενώ το άλλο είχε την ετικέτα Λ. Στη συνέχεια αξιολόγησαν τα αναψυκτικά, με το Σ να λαμβάνει πιο θετικές κριτικές σε σύγκριση με το Λ. Στην πραγματικότητα, τα ροφήματα ήταν ίδια.
- Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να διαλέξουν ανάμεσα στην κόκα κόλα και στην πέπσι κόλα. Έπειτα, ζητήθηκε από τον καθένα να επιβεβαιώσει την επιλογή του, δίνοντας του τα δύο αναψυκτικά με αντεστραμμένες ετικέτες. Οι συμμετέχοντες επιβεβαίωσαν την αρχική επιλογή τους.
- Οι συμμετέχοντες έκριναν λοιπόν βάσει της λεκτικής ετικέτας και όχι με βάση τη γεύση των ροφημάτων.

Braun and Loftus(1998)

- Στο πείραμα αυτό οι συμμετέχοντες είδαν ένα πράσινο περιτύλιγμα μιας σοκολάτας. Στη συνέχεια δόθηκε στην πειραματική ομάδα μια εικόνα ενός μπλε περιτυλίγματος ή μια λεκτική αναφορά περί μπλε περιτυλίγματος. Αντιθέτως, στην ομάδα ελέγχου δεν δόθηκε καμία πληροφορία.
- Όταν οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να διαλέξουν το χρώμα του περιτυλίγματος, φαίνεται να επηρεάστηκαν από την ετικέτα του μπλε περιτυλίγματος.
- Το φαινόμενο αυτό ονομάζεται διαφημιστική παραπληροφόρηση, βάσει του οποίου η παρουσίαση ψευδών ή παραπλανητικών πληροφοριών σε μια διαφήμιση επηρεάζει τη στάση των ατόμων.

Herz and von Clef(2001)

- Σκοπός του πειράματος ήταν να διαπιστωθεί η επιρροή λεκτικών ετικετών στην αντίληψη της μυρωδιάς.
- Επιλέχθηκαν 5 μυρωδιές που έχουν συγκεχυμένο νόημα και δόθηκαν στους συμμετέχοντες στις δύο χρονικές φάσεις του πειράματος, συνοδευόμενες είτε με θετικές είτε με αρνητικές ετικέτες. Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν τις 5 μυρωδιές όσον αφορά την ευχαρίστηση που τους προκάλεσαν. Οι λεκτικές ετικέτες επηρέασαν την αξιολόγηση των συμμετεχόντων.

Dual- coding theory- Allan Paivo

- Μια εξήγηση για την επιρροή λεκτικών ετικετών παρέχει η θεωρία διπλής κωδικοποίησης. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει πως υπάρχουν δύο ξεχωριστά συστήματα επεξεργασίας ενός ερεθίσματος , το λεκτικό, βάσει του γλωσσικού κώδικα και το μη λεκτικό, βάσει του αισθητηριακού συστήματος. Όταν τα δύο συστήματα λειτουργούν ταυτόχρονα για το ίδιο ερέθισμα, φαίνεται να είναι πιο ισχυρή η απομνημόνευση του.
- Ωστόσο, είναι σημαντικό να ταιριάζουν απόλυτα η λεκτική με την μη λεκτική αναπαράσταση του ερεθίσματος. Η διαφοροποίηση τους κάνει αισθητή την επιρροή της λεκτικής ετικέτας.

Verbal overshadowing

- Verbal overshadowing ή αλλιώς λεκτική επισκίαση ονομάζεται το φαινόμενο στο οποίο η λεκτική περιγραφή ενός γεγονότος επηρεάζει ή και διαστρεβλώνει τη μετέπειτα επανακωδικοποίηση του.
- Η λεκτική περιγραφή μπορεί να δοθεί τόσο από τους ίδιους τους συμμετέχοντες σε ένα πείραμα όσο και από τους πειραματιστές, ασκώντας επιρροή και στις δύο περιπτώσεις.

- Η πρώτη αναφορά στο φαινόμενο αυτό πραγματοποιήθηκε το 1990 από τους Schooler και Engstler-Schooler. Στο πείραμα αυτό, όλοι οι συμμετέχοντες παρακολούθησαν ένα βίντεο σκηνοθετημένης ληστείας. Στη συνέχεια, αυτοί που ανήκαν στην πειραματική ομάδα κλήθηκαν να περιγράψουν λεκτικά τον ληστή ενώ αυτοί που ανήκαν στην ομάδα ελέγχου ασχολήθηκαν με μία εργασία ασχέτου θέματος.
- Όταν οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να επιλέξουν τον ληστή που παρουσιάζεται στο βίντεο από μια ομάδα πιθανών ληστών, αυτοί που περιέγραψαν λεκτικά τον δράστη ήταν λιγότερο πιθανό να διαλέξουν σωστά τον φερόμενο ως δράστη.

- Το φαινόμενο αυτό παρουσιάζεται ιδιαίτερα όταν τα άτομα περιγράφουν λεκτικά το πρόσωπο που αντίκρισαν και αμέσως μετά την ανάλυση καλούνται να το αναγνωρίσουν από μια ομάδα προσώπων.
- Επίσης, όσο περισσότερο χρόνος περάσει από την στιγμή παρακολούθησης του ερεθίσματος και λεκτικής περιγραφής του, τόσο πιο έντονα παρατηρείται η επιρροή του.
- Το φαινόμενο εντοπίζεται όταν οι συμμετέχοντες καλούνται να περιγράψουν με λεπτομέρειες το ερέθισμα- στόχος που παρακολούθησαν, ακόμη και εάν χρειαστεί να συμπεριλάβουν την μαντεψιά.

Loftus and Palmer(1974)

- Οι συμμετέχοντες παρακολούθησαν ένα βίντεο προσομοίωσης αυτοκινητιστικού δυστυχήματος. Στη συνέχεια κλήθηκαν να περιγράψουν λεκτικά το δυστύχημα και να απαντήσουν σε ερωτήσεις των πειραματιστών σχετικά με την ταχύτητα των οχημάτων.
- Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων επηρεάστηκαν από τα ρήματα που χρησιμοποιήθηκαν στις ερωτήσεις των πειραματιστών. Όταν η ερώτηση περιλάμβανε την αναφορά σε σύγκρουση (smash) οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν την ταχύτητα των οχημάτων ως μεγαλύτερη, ενώ όταν επρόκειτο για χτύπημα (hit) ως μικρότερη.

Ερμηνεία των φαινομένων

Τίθεται το ερώτημα εάν η λεκτική ετικέτα ή η λεκτική περιγραφή ενός ερεθίσματος επηρεάζουν την ανάμνηση του ανθρώπου καθ΄ αυτή ή την ανάκτηση της από την μνήμη του.

1. Retrieval-based interference
2. Transfer inappropriate retrieval hypothesis

Retrieval-based interference

- Βάσει της θεωρίας αυτής, η λεκτική περιγραφή ενός μη λεκτικού ερεθίσματος συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας λεκτικής ανάμνησης του που παρεμβαίνει αναδρομικά στην αρχική ανάμνηση, η οποία δημιουργήθηκε μέσω των αισθήσεων του ανθρώπου.
- Κατά τη διάρκεια της λεκτικής περιγραφής πραγματοποιείται μία αλλαγή-αντικατάσταση της αρχικής ανάμνησης του ερεθίσματος από την μετέπειτα λεκτική ανάμνηση. Όταν το άτομο καλείται στη συνέχεια να αναγνωρίσει το ερέθισμα, η λεκτική ανάμνηση του κυριαρχεί και επηρεάζει το αποτέλεσμα.

Transfer inappropriate retrieval hypothesis (TIR)

- Η θεωρία αυτή υποστηρίζει πως η αρχική ανάμνηση του ερεθίσματος παραμένει άθικτη.
- Η λεκτική περιγραφή ενός ερεθίσματος απαιτεί έναν συγκεκριμένο τρόπο επεξεργασίας, ο οποίος έρχεται σε σύγκρουση με την μετέπειτα προσπάθεια αντιληπτικής του αναγνώρισης, η οποία επιτυγχάνεται με τη χρήση ενός άλλου τρόπου επεξεργασίας. Πρόκειται για την μετακίνηση από τον "'κατάλληλο" τρόπο επεξεργασίας στον "ακατάλληλο".

Γνωστικές διεργασίες

Αξίζει να σημειωθεί πως η λεκτική περιγραφή ενός ερεθίσματος σχετίζεται κυρίως με το αριστερό ημισφαίριο του ανθρώπου, ενώ η οπτική αναγνώριση κυρίως με διεργασίες του δεξιού ημισφαιρίου. Επομένως, η λεκτική περιγραφή ενός ερεθίσματος σηματοδοτεί μια αλλαγή στις απαιτούμενες γνωστικές λειτουργίες.

Συνειδητές/ασυνείδητες διεργασίες

- Η αναγνώριση ενός προσώπου πραγματοποιείται ασυνείδητα, χωρίς εμπρόθετη προσπάθεια. Αντιθέτως, η λεκτική περιγραφή ενός προσώπου απαιτεί συνειδητή προσπάθεια, δίνοντας έμφαση σε λεπτομέρειες και σε χαρακτηριστικά του. Επομένως, η μετακίνηση από το ασυνείδητο στο συνειδητό βλάπτει τη μετέπειτα αναγνώριση του προσώπου, η οποία απαιτεί ασυνείδητες διεργασίες.
- Σύνδεση με προβλήματα ενόρασης, τα οποία συνδέονται με ασυνείδητες διεργασίες.

Εφαρμογή σε πεδία

- Το labelling και το overshadowing effects παρατηρούνται συχνά στον τομέα της γνωστικής ψυχολογίας.
- Ένας άλλος τομέας είναι το marketing, καθώς η διαφήμιση χρησιμοποιεί ειδικά επιλεγμένες λεκτικές ετικέτες και περιγραφές προκειμένου να ωθήσει το άτομο στην διαμόρφωση θετικής στάσης απέναντι σε ένα προϊόν και στην αγορά του.
- Παρατηρείται επίσης και στον κοινωνικό τομέα βάσει της θεωρίας του Howard S. Becker- the labelling theory. Όταν δίνεται μια λεκτική ετικέτα σε ένα άτομο, είναι πιθανό οι συνάνθρωποι του να του συμπεριφέρονται βάσει αυτής της ετικέτας που επηρεάζει τις προσδοκίες και τη στάση τους.

- Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως το φαινόμενο παρατηρείται έντονα στον εγκληματολογικό τομέα. Μάρτυρες ενός περιστατικού καλούνται να περιγράψουν το γεγονός και τον δράστη που αντίκρισαν και στη συνέχεια να τον επιλέξουν από μια ομάδα πιθανών δραστών. Έχει προταθεί η ιδέα της άμεσης αναγνώρισης υπόπτων, χωρίς την προηγουμένως λεκτική περιγραφή τους.

Albert Enstein- "I very rarely think in words at all. A thought comes, and I may try to express it in words afterwards".

Βιβλιογραφία

- James Berges (2020) Verbal Overshadowing and the Strange Ways Language Can Sabotage Your Mind. Available from :

Verbal Overshadowing: How Language Can Sabotage Your Mind | HighExistence

- Amanda Penn (2019) How words confuse your brain. Available from:

Verbal Overshadowing: How Words Confuse Your Brain | Shortform Books

- Jonathan W Schooler (2014) Turning the Lens of Science on Itself: Verbal Overshadowing, Replication, and Metascience. Available from:

Turning the Lens of Science on Itself: Verbal Overshadowing, Replication, and Metascience - PubMed (nih.gov)

Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας!

ΛΙΑΝΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ